

2. Ортега-и-Гассет Х. История как система// Вопросы философии. – 1996. – № 6 – С. 78 – 103.
3. Арановский К.В. Аксиология правды в русском мировоззрении и государственное право// Известия высших учебных заведений. Право. – 2003. – № 6 – С. 185 – 193.
4. Рачков П.А. Правда-справедливость// Вестник Московского университета. Сер.7. Философия. – 2006. – № 1 – С. 83 – 107.
5. Воловик В.И. Философия истории. Курс лекций. – Запорожье: “Просвіта”, 2004. – 140с.

Масюк О.П.

к. філос. н.,

викладач кафедри теорії і практики управління ЗНУ

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ “ПАТЕРНАЛІЗМ – ПАРТНЕРСТВО” В СУЧАСНИХ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИНАХ

Одним із специфічних аспектів розвитку сучасного світового простору є конкурентна взаємодія систем управління суспільно-державними відносинами. Підвищена складність цієї теми розкривається в її розгалуженості у напрямку взаємодії “держава-суспільство” та в міждержавних інтеграційних відносинах. При цьому, увага акцентується на патерналізмі як формі організації обміну суспільними благами на легітимність владного учасника цих відносин, або на встановленні інтерсуб’єктної партнерської взаємодії як моделі розвитку сучасного міжнародного життя.

Сьогодні, реалізація програми інтеграції української держави в світовому просторі потребує розбудови чіткої системи використання суспільно-державних ресурсів, які б визначали рівень її інтерсуб’єктивності по відношенню до інших учасників міждержавних відносин. На цій основі повинні організовуватися відстань та характер взаємодії України в світовому просторі, чи то в бік партнерства чи патерналізму.

До аналізу впливу патерналістських важелів на глобальні світові процеси звертаються К. Гаджиєв [1], Т. Єрмоленко [2], С. Кара-Мурза [4]. В свою чергу, внесок партнерської активності в об’єднання суспільних систем висвітлюють С. Жданенко [3], Н. Нижник, С. Дубенко, Л. Пашко [6]. Специфіку спрямованості форм управління суспільно-державними відносинами аналізують О. Мисливченко [5], М. Ніколко [7]. Метою цієї ж роботи є визначення специфіки взаємодії

“патерналізм – партнерство” в сучасному глобальному світовому просторі та встановлення напрямків її подальшого розвитку в Україні.

Важливим елементом визнання моделі управління в світовій спільноті та в суспільних відносинах є легітимність органів державної влади. Одну з особливостей патерналістського обґрунтування державної влади на пострадянському просторі визначає колектив авторів: С. Кара-Мурза, С. Телегін, О. Александров, М. Мурашкін. Звертаючись до дослідження світоглядного аспекту суспільно-державної взаємодії, вони пишуть “В царській та радянській Росії існувало стійке розуміння народу. Воно походило зі святих понять Родина-мати та Вітчизна. Народ – надособистісна та “вічна” спільнота всіх тих, хто вважали себе дітьми Родини-матері та Батька-держави” [4]. Відтак, суб’єкти обміну благами суспільного виробництва рефлексують в межах патерналістської конструкції “держава – народ”, що має цілісний не лімітований характер взаємодії. При цьому, елементи управління суспільним життям визначаються централізованими системними ознаками. Втім, надмірна концентрація владних важелів у одного учасника відносин може призвести до втрати балансу зв’язку суб’єктів патерналістської взаємодії.

З іншого боку, ці вчені зазначають, що “В поняттях політичної філософії Заходу індивіди об’єднуються в народ через громадянське суспільство. Ті, хто поза ним не народ” [4]. Таке твердження визначає характер легітимності в культурно-політичному обґрунтуванні прав включення до суб’єктів обміну суспільними благами. Ця легітимність сприяє поглибленню дифузії сучасної суспільно-державної системи, яка характеризується як агрегативна. Відбувається віддалення від організмової властивості об’єднання людей в суспільних відносинах, яка необхідна для ефективної взаємодії “держава – суспільство”.

Таким чином, виділяються дві моделі обґрунтування влади в процесі організації суспільних відносин, які оцінюються світовою спільнотою на відповідність умовам загального світового життя для інтеграції держави в сучасні міжнародні процеси. Принциповою специфікою українських суспільно-державних відносин є проблема підвищення гуманізму в процесі заміщення викривленої патерналістської моделі організації суспільного життя, що існувала за радянський часів, на партнерську, яку пропонують сучасні учасники світових відносин.

Проблему обмеженості цієї моделі аналізує в своїй праці О.Г. Мисливченко. Досліджуючи західні зразки організації владної взаємодії, він відслідковує тенденцію, “що на Заході формується “суспільство двох третин”, у якому дві третини громадян знаходяться у привілейованому положенні в тому сенсі, що мають робочі місця, які забезпечують їм благополучне життя, а одна третина громадян виведена

Особливості взаємодії “патерналізм – партнерство” в сучасних міждержавних відносинах

на узбіччя цього суспільства. Західні дослідники називають їх “виключеними” з системи соціальних гарантій, оскільки вони позбавлені участі в суспільному процесі” [5, 4]. Відтак, в умовах запропонованої конструкції суспільного життя розкривається закладена параметрами модель “обмеженого благополуччя”, яка позбавляє можливості взаємодії суб’єктів, які не мають належності до громади, або не відповідають встановленим вимогам. В якості приклада, можна виділити появу в Україні великої кількості робочих місць з заробітною платнею, яка балансує на рівні прожиткового мінімуму та передбачає достатньо важкі умови праці. Тобто в межах партнерської взаємодії в господарчій діяльності відбувається критичне збільшення дистанції між керівництвом та працівниками, що призводить до неефективності обміну благами матеріального виробництва.

Унікальною особливістю взаємодії “патерналізм – партнерство” в сучасних міждержавних відносинах є підвищення значення малих та середніх суспільних об’єднань. Так, К.С. Гаджиев, аналізуючи діяльність банківської системи, говорить: “Міжнародна взаємодія між центральними банками ґрунтується на угодах про міжнаціональне або наднаціональне співробітництво, але при збереженні контролю за материнською країною. При цьому відповідальність за регулювання діяльності національних фінансових інститутів покладається на державу” [1, 126]. Виходячи з цього, створюється дуалістична система залежних владних відносин, яка впливає на синкретичний розвиток міжнаціональної взаємодії в сфері економіки та права.

З одного боку, це вектор дії, який іде від держави, де перебуває об’єкт впливу. Відповідно, дії спрямовані на захист інтересів суспільства цієї держави, національної безпеки, яку може порушити своїми діями ця організація. З іншого боку, суб’єкт глобальних економічних відносин ініціює патерналістські дії з боку держави, з якої він походить. Така активність викликана необхідністю захисту своїх інтересів та інтересів держави походження. Відбувається відчуження суб’єктів економічної діяльності від державного регулювання, що створює необхідність підвищення використання захисних заходів у соціальній сфері суспільства та системі світової взаємодії для подолання розрізненості розвитку суспільно-економічних відносин у державі та глобальному економічному просторі.

Значне місце, в цьому випадку, займає явище трипартизму як системи “кооперації промисловості й держави. Трьохстороння організація зазвичай включає представників профспілкових союзів, керівників і власників, а також уряди на тій основі, що кожна сторона має свої інтереси та може внести значний вклад в економічну та промислову політику” [8, 638]. Таким чином, в партнерському об’єднанні приймають участь: держава як патрон в галузі соціального

захисту своїх громадян, профспілки як захисники інтересів працівників в суспільно-трудових відносинах та власники підприємств, які сьогодні для збереження керівних важелів і кадрового потенціалу використовують патерналістську модель управління. Таким чином, виходить висновок, що під впливом глобальних світових процесів відбувається втілення партнерства в суспільно-державних системах, яке спрямовано виміщує патерналістську модель управління на рівень підсистеми, що відображається в наданні пріоритетів патерналістським заходам в функціонуванні сучасних суспільних утворень.

Відтак, ми приходимо до висновку, що на сучасному етапі суспільного розвитку відбувається перехід основного сегменту патерналістської активності від суспільства до певної спільноти, що зменшує дистанцію між учасниками патерналістських відносин, а також визначає деталізацію патерналістського обміну. Визначається активізація необхідності переходу від споживацьких форм суспільної життєдіяльності до вироблення та використання загальних ідеологічних моделей, які визначають зменшення дистанції між елементами взаємодії та гармонізують обмін у сфері виробництва соціальних благ на засадах партнерства.

В свою чергу, підвищення інтенсивності “розпорошення” суб’єктів суспільної взаємодії спонукає до появи потреби у використанні патерналізму, а його викривлення, завдяки перебільшенню суспільного значення одного учасника – патрона, стимулює необхідність розвитку відносин на рівноправних засадах партнерства. Формування партнерства відбувається завдяки підтримці розвитку дієздатності кожного суб’єкта взаємодії, а патерналізм, у свою чергу, виникає лише за умови визначення правової межі регулювання владного впливу в процесі обміну ресурсами життєдіяльності для забезпечення ефективності функціонування цього суб’єкта в суспільному просторі.

Немаловажну роль в обранні партнерської або патерналістської конструкції організації та упорядкування функціонування суспільно-державного утворення в міждержавних відносинах є визначення найбільш ефективного обміну ресурсами, які необхідні для повноцінного існування цього утворення. Забезпечення економічної безпеки як гаранта ефективності обміну суспільними благами є важливим завданням для України.

Так, в пункті 3.4. Стратегії національної безпеки України зазначається, що “Потребують нагального вирішення питання зменшення енергетичної залежності України та диверсифікації джерел енергопостачання, реалізації транзитного потенціалу держави, модернізації енергетичної інфраструктури на основі впровадження новітніх технологій” [9]. Виходячи з цього, Україні сьогодні необхідно підкріплювати такий спектр міждержавної співпраці, який би

Особливості взаємодії "патерналізм – партнерство" в сучасних міждержавних відносинах

забезпечив найбільш повноцінний доступ до суспільно-економічних ресурсів, необхідних для її життєдіяльності, поряд з визначенням нових умов їх виробництва та споживання.

Таким чином, підбиваючи підсумки цієї роботи зазначимо, що сьогодні в процесі розвитку напрямків в організації владного впливу на генезис суспільно-державної системи відбувається посилення розбіжності між існуючими та перспективними моделями розвитку цих систем в процесі інтеграції в сучасному глобальному світовому просторі. Провідні суб'єкти міждержавної взаємодії втілюють конструкції партнерства як форми функціонування суспільно-державних систем, що розвиваються, але впроваджують їх існуючими методами патерналізму, який в процесі заперечення існуючих форм організації державної влади приймає деструктивний характер та впливає на викривлення партнерства. В свою чергу, в умовах нестабільності суспільного розвитку та фрагментації державної влади в подібних суспільно-державних системах, перевага надається патерналізму на рівні малих та середніх суспільних утворень. Це забезпечує більшу ефективність розподілу суспільних благ на шляху до накопичення соціального потенціалу для реалізації повноцінної взаємодії в умовах партнерства.

Література

1. Гаджиев К.С. Геополитика. – М.: Международные отношения, 1997. – 384 с.
2. Ермоленко Т.Ф. Патернализм в России: (Опыт культурно-исторического анализа) / Отв. ред. А.Н. Ерыгин; Рост. гос. ун-т; Ин-т по переподгот. и повыш. квалиф. препода. гуманитар. и соц. наук. Ростов – на – Дону: Рост. ун-т, 1999. – 247 с.
3. Жданенко С.Б. Партнерська взаємодія у процесі становлення громадянського суспільства (соціально-філософський аналіз): Автореф. дис...канд.. філос. наук. 09.00.03 / Харківський військовий університет. – Харків, 2003. – 16 с.
4. Кара-Мурза С., Телегин С., Александров А., Мурашкин М. На пороге «оранжевой» революции // www.kara-murza.ru/books/export/export.zip.
5. Мысливченко А.Г. Перспективы европейской модели социального государства // Вопросы философии. – 2004. – № 6. – С. 3-12.
6. Нижник Н., Дубенко С., Пашко Л. Соціальне партнерство як виклик сьогодення // Політичний менеджмент. – 2005. – № 2. – С. 46-54.

7. Николко М.В. Обоснование власти: роль социальных групп в переходный период // Культура народов Причерноморья. – 1999. – № 7. – С. 189 – 193.
8. Словарь современных экономических и правовых терминов / Авт. сост. В.Н. Шишов, А.Н. Тур, Н.В. Стах и др.; Под ред. В.Н. Шишова и В.С. Катенкова. – Мн.: Амолфея, 2002. – 837 с.
9. Стратегія національної безпеки України // [rainbow.gov.ua /about/](http://rainbow.gov.ua/about/).

Мищенко М.А.

аспірант кафедри філософії ЗНУ

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “СОЦІАЛЬНА СОЛІДАРНІСТЬ”

Соціальна солідарність, як характеристика цілісності суспільства, має певну актуальність в умовах формування світової цивілізації. Актуалізація цієї теми також пов'язана з політичною кризою в Україні, навколо проблем єдності політичної еліти, та суспільства в цілому.

В сучасних філософських дослідженнях з'ясовуються, перш за все, духовно-моральні та економічні підвалини солідарності. Наприклад, В. Данилів стверджує положення про те, що суспільство першоістотне і кожний окремий індивід лише в ньому, тільки як його член, формується у духовно-моральну особистість. Кожна людська діяльність, думка або почуття спричинені або перебувають під впливом суспільства". Він визначає систему солідарності за допомогою аналізу економічних функцій та принципу приватної власності. «Вона залишає, проте, за собою право унормовувати і регулювати взаємини між економічною діяльністю індивіда, суспільством і державою...". Філософ доводить висновок про те, що "державна має право задля добра суспільства втручатися у сферу народного господарства" [2, 31].

Отже, віддавши вільний ринок під регулювання держави, праві віддали своє ліберальне вчення про вільного індивіда і "невидиму руку", а ліві, які визнали примат приватної власності, віддали свою мету — комуністичне суспільство із загальносуспільним господарством. Тому всі вони опинилися в тій зоні, яку солідаризм від самого початку окреслював як свою: "...Солідаризм намагається усунути вади лібералізму і соціалізму, залишаючи, проте, позитивні елементи обох систем. Індивід сприймається разом з його природними правами і водночас належна увага приділяється всьому суспільству" [2, 118].

Соціально-філософська розвідка сутності солідарності потребують з'ясування змісту її дефініції.

Солідарність у найбільш загальному вигляді є сутність здатності людей, які проживають у певній спільноті, створювати нове,